

Birštone pasitikta Stanislovo Moravskio knygos „Iš visur po truputį“ antroji dalis „Broliai bajorai. Atsiskyrėlio gavenda“

2016/11/03 [Naujasis Gėlupis](#)

Birštono kurhauze vyko didelė ir graži šventė. Čia susirinko garsaus šio krašto daktaro, rašytojo ir mąstytojo Stanislovo Moravskio gerbėjai susitikti su jo knygos „Iš visur po truputį“ antrosios dalies „Broliai bajorai. Atsiskyrėlio gavenda“ rengėja ir vertėja, humanitarinių mokslų daktare Reda Griškaite, pasiklausyti knygos ištraukų iš žinomo aktorius Petro Venslovo lūpų, pasidžiaugti pianistės Šviesės Čepiauskaitės atliekamais kūriniais.

Renginio pradžioje nuskambėję M. K. Oginskio ir F. Šopeno polonezai nukėlė klausytojus į tą epochą, kurioje gyveno ir kūrė S. Moravskis.

S. Moravskis buvo šio krašto žmogus, rinkęs įvairius bažnytinius dokumentus, domėjęsis karališkąja Birštono praeitimi, Birštono mineralinių šaltinių vandenimis, kurie turėjo įtakos ne tik žmonių sveikatai, bet ir sandarai, ir visa tai užrašęs savo kūrinuose.

Pirmąją knygos „Iš visur po truputį“ dalį S. Moravskis parašė 1849–1850 metais, joje daugiausia dėmesio skirta istoriniams įvykiams ir gamtos aprašymui. Antrojoje knygos dalyje „Broliai bajorai“ S. Moravskis šio krašto vidaus istoriją ir socialinį portretą piešė aprašydamas provincijos smulkiuosius bajorus, kurių atstovas buvo ir jis pats.

S. Moravskis matė, kad ši visuomenės dalis (bajorija) keičiasi, nueina nuo visuomenės ir valdžios. Savo kūrinuose rašytojas stengėsi pavaizduoti ir perduoti bajorų pokalbius, elgesį, pomėgius. Jis matė, kad ši visuomenės grupė, kažkada buvusi garbinga, prarado ne tik bajorišką garbę, bet ir sąmojų, savo tapatybę. Į šiuos reiškinius S. Moravskis žvelgė su nostalgija ir net nurodė kelius, kaip turėtų gyventi ši socialinė grupė. Pasak jo, svarbiausia – mokslas, darbštumas, žinių siekimas ir moralės principų paisymas. Ir jam buvo skausminga apie tai kalbėti...

„Šitą kūrinį versti buvo be galo sunku, nes pirmieji vertėjai (apie 1929 m.) jį sužalojo, elgėsi negarbingai ir nebajoriškai. Išverstas tekstas buvo tik fragmentuotas ir sukonstruotas. Aš ėmiau jį

rinkti kaip mozaiką, tada ir išryškėjo „moraviškas“ vaizdas, atsiskleidė jo išskirtinis sąmojis“, – sakė R. Griškaitė.

Pristatydama naująją knygą, dr. R. Griškaitė prilygino ją stebuklui ir džiaugėsi, kad turėjo galimybę prisiliesti prie S. Moravskio kūrybos, pabrėždama jo sąmojų, plunksnos jėgą. Versdama ir rengdama knygą, dr. R. Griškaitė tiesiog ją gyveno, visą laiką skirdama tik šiam darbui. „Pirmąją ciklo dalį dedikavau tiems, kas ieško savosios Ustronės, prasmingos vienatvės, harmonijos su savo siela ir gamta“, – kalbėjo R. Griškaitė.

Antroje knygos „Iš visur po truputį“ dalyje „Broliai bajorai. Atsiskyrėlio gavenda“ per visą tekstą eina Š. Moravskio draugystės ir bičiulystės su Ignasiumi Lukoševičiumi gija. S. Moravskis palaikė draugiškus ir bičiuliškus ryšius su savo kaimynu iš Darsūniškio, taip pat bajoru, dailininku I. Lukoševičiumi, turėjo jo pieštų ir tapytų paveikslų.

R. Griškaitė paminėjo, kad rengdama šią knygą ji lankėsi ir dirbo Gardine, Druskininkuose, Krokuvėje ir Varšuvoje, kur teko susidurti ir pamatyti kitą istoriją, studijuoti pačius keisčiausius faktus ir istorinius įvykius.

Knygos rengėja ir vertėja gana plačiai pasakojo apie sumanytą parengti knygą, padėkojo visiems, kas prisidėjo prie jos leidybos.

Priminsime, kad antrąją S. Moravskio knygos dalį „Broliai bajorai. Atsiskyrėlio gavenda“ recenzavo dvi žymios XIX amžiaus tyrėjos – istorikė, Lietuvos istorijos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, habilituota mokslų daktarė Aldona Prašmantaitė ir literatūrologė, Vilniaus universiteto docentė, daktarė Brigita Speičytė.

Knygos sutiktuvėse Birštone dalyvavusi B. Speičytė negailėjo R. Griškaitei gerų ir gražių žodžių, įvertinančių jos septynerių metų triūsą.

„Knygos „Broliai bajorai. Atsiskyrėlio gavenda“ vertimas ilgai laukė savo valandos. Ši knyga – su meile sukurtas Redos kūrinys. Jis atliktas iš patirties, iš gyvenimo. Vertimo kokybė labai aukšto lygio, įdėta daug darbo ir pastangų tekstą sudabartinant. Galiu pasakyti, kad atliktas didžiulis vertingas darbas, o komentarai padaro jį šio krašto enciklopedija. Tai yra didžiulė dovana čia gyvenantiems žmonėms“, – sakė recenzentė.

Renginyje dalyvavęs knygos leidėjas, Vilniaus dailės akademijos prorektorius bei Vilniaus dailės akademijos leidyklos direktorius dr. Marius Iršėnas, išleidęs ir pirmąją knygos „Iš visur po truputį“ dalį „Nuo Merkinės iki Kauno“, paminėjo knygos ikonografinę dalį – piešinius ir fotografijas, kurios puikiai iliustruoja knygą. Leidėjas pasidžiaugė puikiu Redos vertimu ir padėkojo už galimybę pristatyti ją Birštone, linkėdamas malonaus skaitymo. M. Iršėnas po knygą padovanojo Birštono savivaldybei ir Birštono viešajai bibliotekai.